

Kollektiva minnen

Claes Caldenby inleder med en kort historik om den kollektiva boendeformen i det urbana rummet. Claes beskriver kollektivboende som ett svar som söker sin fråga. Kollektivet har sitt ursprung i en utopisk tradition. Under 1930-talet arbetade Alva Myrdal för kollektivboendet. Då var det snarare en form av social ingenjörskonst där kollektivet var lämpligare för familjen än den enskilde föräldern. Under 70-talet vägde den politiska frågan tynger och lägenhetskollektivet blev populärt något som avbildades i t.ex. filmen "tillsammans". På 80-talet startades kollektiven Stacken och Trädet. Att bo i kollektiv var under denna perioden en livsstil influerade av bl.a. "linje 3" och husen hade ofta egna daghem. Numer finns den kollektiva boendeformen på flera ställen i världen under olika former. Skillnaden gör att det är bättre att använda paraplybegreppet "collaborative housing".

Högst upp

Marie Nyberg från stadsmuseets samlingsenhet berättar om kollektivet "Högst upp" som nyligen stängdes. Kollektivet som låg på Erik Dahlbergsgatan öppnade redan 1967 och hade en feministisk inriktning. Våningen låg i en byggnad som byggdes 1890 för högborgerliga familjer. Stadsmuseet har dokumenterat lägenheter i huset bredvid under tidiga 1900-talet. "Högst upp" var en lägenhet med 5 rum, 1 kök och ett tv-rum. Köket var samlingspunkten och tv-rummet användes mest för gästinkvartering. Rummen utannonserades genom Blocket eller bekanta. Kollektivet hade en lite museal känsla med sin gamla historia, men våningen blev alltmer sliten. När fastighetsägaren bestämde sig för att göra ett stambyte steg värdet på lägenheterna betydligt och kollektivet tvingades flytta ut.

Stacken

Kollektivet "Stacken" medverkade med två representanter. Stacken är ett helt hyreshus som är kooperativägt. Huset köptes av platser 2001 för 9 miljoner. Huset fungerar nu som en demokratisk kooperativ hyresrätt. Hyrestagarna har vissa åtagande. Det är medlemsmöte 1 gång i månaden, medlemmarna arbetar i någon av de olika arbetsgrupperna minst 2,5 timma i veckan. Det finns 35 lägenheter, de flesta 2:or och 3:or men även ett par 7:or som i sin tur är kollektiv inom kollektivet. Till huset finns matsal, lekrum, bastu, verkstad och en stor trädgård. Under 1,5år har huset tack vare lån och insatser ifrån boende blivit ombyggt till ett s.k. passivhus, alltså ett hus som till 90% är självförsörjande på elektricitet. Fasaden är täckt med solceller, väggar och fönster har ytterligare isolering och på sommaren säljer huset överskottsenergi till elnätet. Kostnaden för detta gick upp till 12,5 miljoner, alltså mer än vad huset ursprungligen kostade. 3,5 miljoner kom ifrån bidrag och resten var banklån med då ifrån banker som t.ex. Ekobanken som gärna stöder och samarbetar i sådana projekt.

Trädet

Två representanter ifrån kollektivet "Trädet" presenterade därefter deras verksamhet. "Trädet" är inhyst i ett 50-talshus på Allhelgonagatan sedan 1985. Huset ägs av bolaget Poseidon. Det består av 39 lägenheter, mestadels 2:or och 4:or som ligger på tio våningar. Första våningen består av gemensamma utrymmen med dagis, kök och matsal. I hyreskontraktet står inskrivet krav som hyresgästerna måste följa. Dessa är framförallt tre stycken:

1. Att ingå i ett av de tre matlagen.
2. Att ingå i en arbetsgrupp.
3. Att komma på stormöte och på något av de tre gruppmötena.

Stormötena kunde förr i tiden dra ut på tiden men nu förbereds frågorna istället på gruppmötena för att slippa utdragna diskussioner. Det var också straffpåföljd förr om någon inte kom på mötena. De flesta som bor på "Trädet" har bott där i långa perioder, ofta längre än de på "Stacken".

Representanterna beklagade sig över att kollektivandan förändrats tack vare det rådande lägenhetsklimatet. Bristen på bostad gör att det kommer in förfrågningar ifrån människor som letar brett och är beredda att ta varje till en lägenhet. Detta gör att det kommer in intresseanmälningar ifrån folk som inte i första hand söker sig till just ett kollektiv.

Publikfrågor

Frågestunden fick förkortas då teknikproblem i början skjutit på tiden.

En publikfråga var vad det bristande engagemanget kunde bero på. Det var dels en tidsfråga, men också att Poseidon börjat sköta en del av den inre servicen i huset. Detta kunde göra att de boende inte längre känner samma ansvar och tillhörighet med huset.

Stacken arbetar med visionsdagar för att skapa engagemang. Frågan till de boende är "Vad kan vi göra?" De tror också att det är en mer individualistisk prägel idag och att de måste ta till vara på folks unika egenskaper

En fråga gällde om det gick att flytta ut och byta lägenheter i kollektivet på den öppna bostadsmarknaden. Detta går bra i Stacken så länge som alla är införstådda med att det är ett kollektiv de flyttar till.

Text: Gustav Larsson

Fotnot: Texten är ett sammandrag från föreläsningsserien Mellanrum på Göteborgs stadsmuseum – Kollektiva minnen 31 januari 2018.